

Kdy nám Německo konečně zaplatí reparace

- editor007 | 29. června 2024

NĚMECKO / ČESKO / SLOVENSKO: „Na konferenci o odsunu Němců z Československa - 65 let poté, která se konala v listopadu 2011 v Ústí nad Labem, vystoupil se svým příspěvkem také prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. Z jeho slov vyjímáme: „V roce 1973 (v době navazování diplomatických styků s SRN - JK) proběhlo jednání o odškodnění, které Německo odrazilo poukázáním na to, že vznesl své požadavky na poválečné škody. Hlavním bodem však bylo jednání o neplatnosti Mnichovské smlouvy od samého počátku (ex tunc)...Po sjednání česko-německé deklarace (1997) nepřipadá v úvahu ani náhrada škod, které Československo vinou Mnichova utrpělo. Nicméně, z české strany jde o schovávaný protiargument. (Připravený pro případ uplatňování dalších sudetoněmeckých požadavků. Tento protiargument například už použilo Polsko. JK)

Než dospějeme ke stanovisku k uvedeným tvrzením pana prof. V. Kuklíka, připomeňme si některá fakta.

Spojenecké mocnosti, Anglie, USA a Sovětský svaz, se již konkrétně zabývaly reparacemi na Krymské konferenci, která se konala počátkem února 1945. V přijatém protokolu v části V., jež pojednávala o reparacích, je uvedeno: „Německo bude povinno dát věcnou náhradu za škody, které způsobilo spojeneckým národům za války.“ Protokol dále pokračoval ustanoveními o formách vymáhání reparací na Německu, jednou z těchto forem mělo být i použití německé práce, o zřízení Spojenecké reparační komise se sídlem v Moskvě, která měla vypracovat podrobný plán pro vymáhání německých reparací.

Reparacemi se též zabývala Postupimská konference tří velmocí. V protokolu této konference v části III. je ustanovení o německých reparacích. Ve zprávě o Postupimské konferenci se říká: „V souladu s rozhodnutím krymské konference, že Německo bude povinno nahradit v co největší míře škody a utrpení, které způsobilo Spojeným národům a za něž se německý národ nemůže zbavit odpovědnosti, bylo dosaženo této dohody o reparacích.“ Poté následuje podrobnější text o německých reparacích.

Když válka skončila, byla Evropa, zvláště východní, střední a jižní, zničena. Při svém ústupu německá vojska za sebou nechávala „spálenou zemi“. Tisíce měst a desítky tisíc vesnic byly zcela destruovány. Vzpomeňme si, jak vypadala Varšava, ukrajinská a ruská města. Za tuto hroznou spoušť, především však za nepředstavitelné útrapy, krev občanů podmaněných států, za desítky milionů mrtvých, odpovídalo Německo, které s dosud nevídanou brutalitou a barbarismem vedlo válku, jíž samo označilo za totální.

O škodách, které nám způsobili Němci se jednalo i v Norimberku. „Zabýval se jím Norimberský proces s válečnými zločinci. Žaloba konstatovala, že z ČR bylo deportováno do Německa 750 tisíc čs. občanů na nucené práce k vojenským účelům. Po obsazení ČSR 15. března 1939 se obvinění zmocnili velikých zásob surovin a potravin, odvezli do Německa velké množství vozového parku včetně lokomotiv, vagónů, parníků a trolejbusů, vybavení laboratoří a uměleckých muzeí, knihy, obrazy, umělecké předměty, zařízení i nábytek.

Ukradli zlatý fond a všechny čs. valuty, včetně 23 tun zlata, které tehdy mělo nominální hodnotu 5,265 milionu liber šterlinků. Oloupili české banky a mnohé české průmyslové podniky, vyloupili a přisvojili si český veřejný i soukromý majetek. Tak zní názor spojenců, kteří rozhodli o vykonání spravedlnosti vůči představitelům Německa.“ (Prof. JUDr. V. Pavlíček, DrSc., Minulost je třeba uzavřít skutečnou tečkou, Právo, 1. října 2004). Jinými slovy řečeno: Němci nám kradli a ukradli, co

jen mohli, včetně potravin, využívali naše lidské i výrobní kapacity na samý okraj jejich konečného opotřebení, ožebračili nás, týrali statisíce našich lidí v koncentračních táborech, byli odpovědní za smrt 360 000 našich spoluobčanů.

Kapitulací Německa jeho odpovědnost neskončila, nýbrž teprve začala. Je to pochopitelné. V civilizovaném společenství odpovídá vždy agresor za škody, které jeho počínáním vznikly. Spojenecké státy počítaly nejen své mrtvé, ale i německou agresí vzniklé škody. Činilo tak i Československo. Vavro Šrobár, tehdejší ministr financí ČSR, ve svém projevu před parlamentem v r. 1946, vysvětloval, že ČSR neměla dost času určit všechny vzniklé škody. Odhady v některých oblastech byly velmi nízké. ČSR proto uplatňovalo náhradu za vzniklé škody pouze ve výši přibližně 347 miliard předválečných korun.

V prosinci 1945 probíhala v Paříži jednání spojeneckých států o německých reparacích. Československo jako stát, který patřil mezi vítězné spojenecké státy, bylo na této konferenci zastoupeno. Výsledkem jednání byla dohoda o německých reparacích. Tato zakotvovala kromě dalšího zejména následující ustanovení: „Každá signatární vláda zadrží způsobem podle své volby německé nepřátelské majetky nalézající se na území podrobeném její pravomoci, nebo jimi bude disponovati tak, aby se nemohly znovu státi německým majetkem nebo nemohly upadnouti znovu pod německou kontrolu, a odečte tyto majetky od svého podílu na reparacích.“ (Část I, čl. 6, odstavec A, Dohoda o německých reparacích, přeložil a poznámkami opatřil Dr. Miroslav Rašín, vydalo Ministerstvo zahraničních věcí v Praze, I. vydání v srpnu 1946, nákladem Orbisu, knihtiskárna Orbis, 67).

V průběhu jednání o německých reparacích vystoupilo Československo s návrhem, týkajícím se především majetku tzv. sudetských Němců. Na konfiskovaný a bez náhrady znárodněný majetek osob německé národnosti, které v rozhodné době (v r. 1938 nebo 1939) nebyly německými občany, platilo toto ustanovení reparační dohody: „Při provádění ustanovení odstavce A shora nebude se majetek, který byl vlastnictvím země, jež jest členem Spojených národů, nebo jejích příslušníků, kteří nebyli příslušníky Německa v době anexe této země nebo její okupace Německem nebo jejího vstupu do války, odpočítávati od reparací. (Část I, čl. 6, odstavec D, majetkoprávní otázky ve vztahu ke Spolkové republice Německo, Pavel Winkler, in: Právní aspekty odsunu sudetských Němců, sborník, vydal Ústav mezinárodních vztahů v Praze, 1996, str. 35 až 36).

Československo jako signatární stát Pařížské reparační dohody mělo nejen právo německý majetek na svém území konfiskovat, ale bylo to dokonce jeho povinností, která pro něj z dohody vyplývala. Nadto ČSR přijala závazek, že přijme opatření, aby zkonfiskovaný majetek se nemohl vrátit do německých rukou. Hodnotu tzv. sudetoněmeckého majetku nemuselo odpočítávat od svého reparačního účtu.

Spojenci dokonce zasáhli, když Dánsko, které zažilo relativně mírný okupační režim, konfiskaci neprovedlo. Intervenovali u dánské vlády a tato pak německý majetek konfiskovala i na svém území.

Německo nám z reparací dosud zaplatilo několik set milionů korun, tedy jen nepatrný zlomek z toho, co je nám povinno zaplatit. Naše reparační pohledávky spolu s nereparačními pohledávkami činily v r. 1945 360 miliard Kč (v hodnotě z roku 1938) /JUDr. R. Král, expert na mezinárodní právo, který se řadu let zabýval na ministerstvu zahraničních věcí majetkoprávními otázkami, v článku „Agresor má povinnost hradit škody, které válkou způsobil“, Právo, 9.11.1993/.

K výši reparací se vyjádřil i prof. JUDr. V. Pavlíček, DrSc., vedoucí katedry na Právnické fakultě UK a tehdejší člen Legislativní rady vlády ČR. „Na mezispojeneckém reparačním úřadu v Bruselu byly naše škody vyčísleny na 19,5 miliardy tehdejších amerických dolarů. Z toho bylo uhrazeno reparacemi pouze 14,4 milionu dolarů a vrácením majetku in natura 76,8 milionů... Úřad v Bruselu

skončil činnost koncem listopadu 1959 – tehdy bylo ze škod uhrazeno Československu necelé půlprocento. Čs. delegace tehdy na závěr zasedání prohlásila, že si čs. vláda vyhrazuje právo na odčinění všech způsobených škod. Československo nikdy neprohlásilo, že dosavadní částečné odškodnění považuje za ukončené.“ (Minulost je třeba uzavřít tečkou, Právo, 1.10.2004)

„V roce 1973 dosáhly Československo a SRN dohody o navázání diplomatických styků. Při této příležitosti padla i otázka čs. reparačních nároků. V prosinci 1973, v souvislosti s podpisem dohody, tehdejší kancléř Willi Brandt v Praze přednesl k této problematice prohlášení. V něm čs. nároky uznal, jejich úhradu však podmínil sjednocením Německa. Doslova tehdy prohlásil, že by nebylo spravedlivé požadovat, aby Německo platilo za situace, kdy nebyly splněny dohody a sliby Spojenců, že bude obnoveno sjednocené Německo. Toto prohlášení potvrdily v 80. letech i další německé vlády.

Nesmělý pokus zahájit jednání o čs. nárocích učiněný v polovině roku 1990 německá strana odmítla s odůvodněním, že všichni její experti jsou zaměstnání prací na dokumentech ke sjednocení Německa. Nicméně slíbilo po sjednocení rozhovory o nich zahájit.

Sjednocení – přesněji připojení NDR k SRN – bylo vyhlášeno na začátku října 1990. I poté ale Bonn jednat odmítl s odkazem na první celoněmecké volby. Ty proběhly v prosinci. Po nich německá strana zaujala stanovisko: orientujme se na budoucnost, nebudeme se vracet do minulosti. Odmítla dokonce myšlenku ‘tlusté čáry’, podle níž se měly obě strany vzdát jakýchkoliv nároků...(Rekapitulace platných českých odškodňovacích nároků vůči Německu vydá na dlouhý seznam, Richard Král, Právo, 14. prosince 2004, str. 14)

Místo toho, aby vláda SRN, v níž H.D. Genscher byl ministrem zahraničních věcí, přistoupila k jednání o reparacích, jak dříve německé vlády slibovaly, včetně Genschera, německé ministerstvo zahraničních věcí požádalo, abychom jim „předali bezplatně do vlastnictví“ palác na Malé Straně, v němž sídlilo velvyslanectví SRN. Dále pak diplomatickou notou žádala, abychom jim vrátili budovy, ve kterých před válkou sídlilo říšské velvyslanectví v Praze, které byly po válce v souladu s Pařížskou reparační dohodou zkonfiskovány. (Jak to bylo s českými nároky vůči Německu, Richard Král, Právo, 18.3.2005)

Že naše reparační nároky vůči Německu stále platí, potvrdil prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc., v článku *Minulost je třeba uzavřít skutečnou tečkou*. Na otázku redaktora J. Kovaříka, zda ČR může kdykoliv položit na stůl otázku neuhrazených reparačních nároků, odpověděl prof. V. Pavlíček, DrSc.: „Ano, pokud záležitost nebude právně ukončena. Mírová smlouva, kterou mohla být za reparacemi učiněna tečka, uzavřena nebyla.“ (Právo, 1.10.2004)

Tvrzení kohokoliv o tom, že Česko-německou deklarací z r. 1997 se ČR i SRN zavázaly, že nebudou vznášet proti sobě majetkové nároky a tudíž nemůžeme požadovat na SRN ani reparace, je, jak vyplývá i z výše uvedeného, právně zcela irelevantní. O jaké majetkové nároky SRN jde, které se údajně vůči nám zavázala nevznášet? Jde snad o konfiskovaný majetek tzv. sudetských Němců? Nejde a podle mezinárodního práva ani nemůže jít, jak lze dovodit z výše uvedeného.

Jaké majetkové nároky se zavázala SRN vůči nám tedy nevznášet? Takový majetek, jak jsme přesvědčeni, ani neexistuje. Jinak řečeno: SRN se tedy zavázala vůči nám nevznášet majetkové nároky, které de facto ani de iure neexistovaly a ani neexistují. Hrubou chybou některých našich politických a dokonce i ústavních činitelů je, že přejímají zčásti či plně německou argumentaci. Co si máme myslet, když Karel Schwarzenberg, ministr zahraničních věcí ČR, v rozhovoru s německými novináři, zjednodušeně řečeno, prohlásil, že se necítí jako Čech, ale jako Böhme? I tzv. sudetští Němci o sobě prohlašují, že jsou Böhme.

Dlouholetou snahou SRN je zabránit otevření reparačních požadavků kýmkoliv. Bázlivost či

servilnost určitých kruhů v oprávněných státech vznesení nároků zabraňuje stejně účinně. Po uzavření smlouvy 2+4, jež předcházela opětovnému sjednocení Německa, Němci předstírali, že mlčení smlouvy o reparacích znamená, že reparace jsou už nadobro smety ze stolu. Stanovisko USA však byla zcela jiné. Podle právníků ministerstva zahraničí USA mlčení „prostě jen znamenalo, že o reparacích se teprve bude jednat v budoucnosti.“ (Odškodnění 2000-2006, Česko-německý fond budoucnosti, 2007). Jen mírová konference a uzavření mírové smlouvy s Německem, jež bude obsahovat ustanovení o reparacích, které má SRN zaplatit poškozeným státům, může být touto tečkou, o níž výše se zmínil i prof. V. Pavlíček. A ta tečka nebyla dosud učiněna. Požádat SRN, aby splnila své reparační povinnosti vůči nám, nejen můžeme, ale i z hlediska našich zájmů i musíme. Němci jsou sice přeborníci v neplnění reparací, jak ukázala již období po první světové válce, ale přesto jejich povinnost zaplatit nám náhradu škod, které nám způsobili svou agresí, dále trvá.

Z výše uvedených důvodů proto nemůžeme souhlasit s názorem pana prof. JUDr. J. Kuklíka, DrSc., že požadavky na plnění reparací Německem jsou nebezpečným otvíráním Pandořiny skříňky. Jediné nebezpečí, které vidíme, hrozí Německu, že nám bude muset konečně zaplatit reparace. Je ale přece zcela přirozené, že když někdo něco ukradne, zničí, musí škodu nahradit. Opak je porušením jednoho z principů mezinárodního práva. Takto to svého času vyjádřil i polský sejm, podobné hlasy se ozvaly i ze Slovinska, nedávno opakovaně i z Řecka. V Itálii poškození zločiny německé soldatesky v druhé světové válce se domáhají odškodnění.

U nás již po léta hlásaná zásada, že to, co bylo ukradeno, musí být vráceno, se podle našeho názoru musí vztahovat i na to, co nám Němci průběhu druhé světové války hromadně a dlouhodobě kradli a ničili.

AUTOR: JUDr. O. Tuleškov

ZDROJ: ČNL